

สรุปผลการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล ด้านพลังงาน ตั้งแต่ธันวาคม 2540 - กันยายน 2541

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ

1. ด้านการจัดหาพลังงาน ประกอบด้วย

- การรับซื้อก๊าซธรรมชาติจากพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย (Malaysia-Thailand Joint Development Area หรือ JDA)
- ความคืบหน้าในการรับซื้อไฟฟ้าจากประเทศเพื่อนบ้าน
- การปรับแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2540 - 2554)
- การค้าต่างตอบแทนในการนำเข้าน้ำมันดิบ
- การปรับปรุงปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของประเทศ

2. ด้านการส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

- การกำกับดูแลราคาน้ำมันเชื้อเพลิงและค่าการตลาด
- การปรับโครงสร้างราคาก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG)
- การปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง
- การติดตามกำกับดูแลค่าไฟฟ้า
- การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับค่าไฟฟ้า
- การปรับค่าไฟฟ้าตามสูตรการปรับค่าไฟฟ้าโดยอัตโนมัติ
- เงื่อนไขการออกพันธบัตรในตลาดทุนต่างประเทศ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
- โครงการการจัดการด้านการใช้ไฟฟ้า
- การดำเนินการเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน

3. ด้านการส่งเสริมให้มีการแข่งขันในกิจการพลังงาน ประกอบด้วย

- การทบทวนกฎเกณฑ์ในภาคธุรกิจยางมะตอย
- การจัดตั้งบริษัทตัวกลางเพื่อบริหารงานของบริษัทโรงกลั่นน้ำมัน 2 ราย
- มาตรการส่งเสริมคลังสินค้าทัณฑ์บนทั่วไปสำหรับเก็บน้ำมัน (คสน.)
- การเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในรัฐวิสาหกิจด้านพลังงาน
- แผนแม่บทการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจสาขาพลังงาน
- การรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชน (Independent Power Producer : IPP)
- การรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าย่อย (Small Power Producer : SPP)
- การแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิง

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

- การติดตามการแก้ไขปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อม จากโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา

5. ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศด้านพลังงาน

- การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านพลังงาน ครั้งที่ 16

สรุปผลการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลด้านพลังงาน (ตั้งแต่ธันวาคม 2540 - กันยายน 2541)

ตามนโยบายของรัฐบาลด้านพลังงาน ได้กำหนดให้มีการจัดหาพลังงานให้เพียงพอกับความต้องการ มีคุณภาพ มีความมั่นคง และในระดับราคาที่เหมาะสม ในขณะเดียวกัน ก็ส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด ตลอดจนส่งเสริมให้มีการแข่งขันในกิจการพลังงาน และส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การจัดหา การจำหน่าย และการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยลดภาระการลงทุนของภาครัฐบาล ได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาพลังงาน ยังได้คำนึงถึงปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจาก การผลิตและการใช้พลังงาน มักจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินนโยบาย และมาตรการทางด้านพลังงาน ที่ช่วยสนับสนุนการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ และการเงินของประเทศอีกด้วย

ผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา (ตั้งแต่ธันวาคม 2540 - กันยายน 2541) สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดหาพลังงาน
2. ด้านการส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด
3. ด้านการส่งเสริมให้มีการแข่งขันในกิจการพลังงาน
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม
5. ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศด้านพลังงาน

โดยมีผลงานสำคัญๆ ในแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการจัดหาพลังงาน

1.1 การรับซื้อก๊าซธรรมชาติจากพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย

รัฐบาลไทยและมาเลเซีย ได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจ ในการจัดตั้งองค์การร่วมไทย-มาเลเซีย (Malaysia-Thailand Joint Development Area หรือ MTJA) เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2522 เพื่อสำรวจและ แสวงประโยชน์จากทรัพยากรปิโตรเลียม ในพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย และต่อมา ปตท. และ เปโตรนาส ในฐานะกลุ่มผู้ซื้อได้มีการลงนามใน Heads of Agreement (HOA) เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2540 ในการซื้อก๊าซฯ ฝ่ายละ 50:50 เพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ในประเทศตน และร่วมศึกษาความเป็นไปได้ของการร่วมทุน ในโครงการท่อส่งก๊าซฯ Trans-Thailand-Malaysia หรือ TTM และ โครงการใช้ประโยชน์ก๊าซฯ JDA ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของไทย และรัฐทางเหนือของมาเลเซีย

เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2541 ปตท. และเปโตรนาส ได้มีการลงนามในข้อตกลงหลักการซื้อขาย ก๊าซธรรมชาติ (GSA-HOA) ของแปลง A-18 และ B-17 กับ C-19 กับกลุ่มผู้ขายในราคาและเงื่อนไข เดียวกัน โดยมีปริมาณซื้อขายของแปลง A-18 ในระยะแรกเท่ากับ 390 ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน และแปลง B-17 กับ C-19 ในระยะแรกเท่ากับ 250 ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน โดยในการพัฒนาการใช้ประโยชน์ก๊าซธรรมชาตินั้น จะประกอบด้วย การวางท่อส่งก๊าซธรรมชาติจากแปลงสัมปทาน A-18 ในพื้นที่ JDA เชื่อมกับระบบท่อส่งก๊าซฯ ในทะเลของ ปตท. ใน แปลงสัมปทาน B-17 และการวางท่อส่งก๊าซฯจากแปลงสัมปทาน A-18 ขึ้นฝั่งที่จังหวัดสงขลาและผ่านไปยังชายแดนไทย-มาเลเซีย ที่อำเภอสะเดา รวมทั้ง การก่อสร้างโรงแยกก๊าซธรรมชาติที่จังหวัดสงขลา

ในขณะนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการพัฒนาการใช้ประโยชน์ก๊าซจากพื้นที่พัฒนาร่วมในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเมื่อต้นเดือนมิถุนายน 2541 ที่ผ่านมามีคณะผู้จัดทำแผน ปฏิบัติการฯ ได้ออกสำรวจพื้นที่จริง เพื่อพิจารณาหาทางเลือกที่ตั้งโรงแยกก๊าซธรรมชาติและแนวท่อส่งก๊าซธรรมชาติ ที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่น้อยที่สุด

1.2 ความคืบหน้าในการรับซื้อไฟฟ้าจากประเทศเพื่อนบ้าน

(1) การรับซื้อไฟฟ้าจากสาธารณรัฐประชาชนจีน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2540 เห็นชอบร่างบันทึกความเข้าใจการรับซื้อไฟฟ้า จากสาธารณรัฐประชาชนจีนในปริมาณ 3,000 เมกะวัตต์ ภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) และให้ แต่ละฝ่ายแต่งตั้งคณะกรรมการผู้มีอำนาจ ในการดำเนินการรับซื้อไฟฟ้า จากสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อร่วมกัน พิจารณาในรายละเอียดของโครงการ ขณะนี้คณะกรรมการฯ ได้จัดทำร่างบันทึกความเข้าใจเสร็จแล้ว และฝ่ายไทย อยู่ระหว่างการเตรียมการเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเป็นทางการ ซึ่งคาดว่าจะมีการลงนาม ในบันทึก ความเข้าใจดังกล่าวได้ประมาณปลายปี 2541

(2) การรับซื้อไฟฟ้าจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

รัฐบาลไทยและรัฐบาล สปป.ลาว ได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจร่วม เพื่อรับซื้อไฟฟ้าจาก สปป.ลาว ในปริมาณ 3,000 เมกะวัตต์ เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2539 โดยมี โครงการที่ สปป.ลาว เสนอมาให้ ฝ่ายไทยพิจารณา จำนวน 8 โครงการ มีกำลังผลิต ณ จุดส่งมอบรวมทั้งสิ้น 3,276 เมกะวัตต์ ประกอบด้วย โครงการน้ำเทิน-หินบุน โครงการ ห้วยเหาะ โครงการลิกไนต์หงสา โครงการน้ำจิม 2 โครงการน้ำจิม 3 โครงการเซเปียน-เซ น้ำน้อย โครงการน้ำเทิน 2 และโครงการเซคามาน 1

ต่อมา เมื่อวันที่ 24-26 เมษายน 2541 รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสารวิรัตน์ โภ ธิวิหค) ร่วมกับผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เดินทางไปเยือน สปป. ลาว อย่างเป็นทางการ ผลการหารือ ที่สำคัญ คือ ทั้ง 2 ฝ่าย เห็นควรให้มีการติดตาม และทบทวน แผนการซื้อขายไฟฟ้าอย่างใกล้ชิด โดยให้มีการจัดทำทุกๆ 3 เดือน เพื่อให้สะท้อนถึง สถานการณ์ที่แท้จริงภายหลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจมากที่สุด และได้มีการหารือ เพื่อ เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการจ่ายเงินอัตราค่าไฟฟ้าใหม่ โดยในส่วนของเงินบาท จะมีการ ปรับปรุงสูตรการจ่าย อัตราค่าไฟฟ้าให้เหมาะสม โดยสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของ อัตราแลกเปลี่ยน นอกจากนี้ ยังได้มีการเจรจาเกี่ยวกับ การวางระบบสายส่งไฟฟ้าจาก สาธารณรัฐประชาชนจีนผ่าน สปป. ลาว มายังประเทศไทย และหาช่องทางในการ พัฒนา โครงการก่อสร้างท่อส่งน้ำมันจากประเทศไทยผ่าน สปป. ลาว ไปยังเมืองคูนหมิง สาธารณรัฐประชาชนจีน

(3) การรับซื้อไฟฟ้าจากสหภาพพม่า

การเจรจาเพื่อพัฒนาความร่วมมือในด้านการพัฒนาแหล่งน้ำและไฟฟ้า ระหว่างรัฐบาล ไทยและรัฐบาลสหภาพพม่า ได้เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมา และต่อมาได้มีการลง นามในร่างบันทึกความเข้าใจฯ ดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2540 โดย ประเทศไทยจะรับซื้อไฟฟ้าจากโครงการในสหภาพพม่าให้ได้ ปริมาณ 1,500 เมกะวัตต์ ภายในปี พ.ศ. 2553

รัฐบาลของทั้งสองฝ่ายได้พิจารณาแต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินการรับซื้อไฟฟ้าจาก สหภาพพม่า เพื่อดำเนินการเจรจาและตกลงรายละเอียดของโครงการ โดยฝ่ายสหภาพ พม่า ได้เสนอโครงการผลิตไฟฟ้า ให้ฝ่ายไทยพิจารณา จำนวน 4 โครงการ ประกอบด้วย โครงการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ จำนวน 3 โครงการ ได้แก่ โครงการ NAM KOK ขนาด 55 เมกะวัตต์ โครงการ HUTGYI ขนาด 400 เมกะวัตต์ โครงการ TASANG ขนาด 3,600 เมกะวัตต์ และโครงการผลิตไฟฟ้าพลังความร้อนร่วม (Combined Cycle) จำนวน 1 โครงการ คือ โครงการ KANBAUK ขนาด 1,500 เมกะวัตต์ ซึ่งอยู่ระหว่างการศึกษาคือ ความเป็นไปได้ของโครงการ

ในขณะนี้ กฟผ. ได้ดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้น ของการกำหนดเส้นทาง แนวสายส่งไฟฟ้า ที่จะเชื่อมโยงบริเวณชายแดน ระหว่างประเทศสหภาพพม่ากับ ประเทศไทยไว้แล้ว 5 เส้นทาง โดยเส้นทาง ดังกล่าวจะหลีกเลี่ยงพื้นที่ป่าบริเวณ 1A พื้นที่สำหรับสัตว์ป่าอาศัย และพื้นที่ป่าบริเวณอุทยานแห่งชาติ ได้แก่ บริเวณอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย บริเวณอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ บริเวณอำเภอเมือง (บ้านห้วยน้ำขาว) จังหวัดกาญจนบุรี บริเวณอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และบริเวณ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยทั้ง 2 ฝ่าย จะดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้น เพื่อศึกษาในรายละเอียด ของเส้นทางแนวสายส่งไฟฟ้า ซึ่งจำเป็นต้องพาดผ่าน พื้นที่ป่าบริเวณชายแดนของทั้ง 2 ประเทศต่อไป

1.3 การปรับแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2540-2554)

เนื่องจากในช่วงปี 2540-2541 การใช้ไฟฟ้าของประเทศไทยมีการขยายตัวต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้มาก คณะอนุกรรมการการพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้า จึงได้พิจารณาปรับค่าพยากรณ์ความต้องการไฟฟ้าชุดใหม่ เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2541 เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการไฟฟ้าที่ชะลอตัวลง โดยได้จัดทำค่าพยากรณ์ออกเป็น 3 กรณี คือ กรณีเศรษฐกิจฟื้นตัวช้า กรณีเศรษฐกิจฟื้นตัวปานกลาง และกรณีเศรษฐกิจฟื้นตัวเร็ว และในขณะนี้ กฟผ. กำลังจัดทำแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าชุดใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับค่าพยากรณ์ โดยมีแนวทางเบื้องต้นในการปรับ คือ การเลื่อนโครงการบางโครงการออกไป เช่น โครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนราชบุรี โครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนกระบี่ โครงการ IPP และโครงการรับซื้อไฟฟ้าจาก สปป.ลาว เป็นต้น

1.4 การค้าต่างตอบแทนในการนำเข้าน้ำมันดิบ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2540 มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) รับผิดชอบดำเนินการพิจารณาความเป็นไปได้ ในการจัดทำความตกลงแลกเปลี่ยนสินค้าของไทยกับน้ำมัน หรือดำเนินการในลักษณะของการค้าต่างตอบแทน ซึ่งต่อมาได้มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการเสนอแนะนโยบายการค้าต่างตอบแทนด้านปิโตรเลียม เพื่อเสนอแนะนโยบายแนวทาง และมาตรการในการส่งเสริมการค้า การค้าต่างตอบแทนด้านปิโตรเลียม

คณะกรรมการฯ ดังกล่าวได้จัดทำแนวทางการค้าต่างตอบแทนในการนำเข้าน้ำมันดิบแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2541 และได้นำเสนอคณะกรรมการการค้าต่างตอบแทน ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (นายศุภชัย พานิชภักดิ์) เพื่อพิจารณาต่อไปแล้ว โดยมีแนวทางพอสรุปได้ดังนี้

1. ให้รัฐต่อรัฐเป็นผู้ดำเนินการค้าต่างตอบแทน กับประเทศที่สนใจจะทำการค้าต่างตอบแทนกับไทยอยู่แล้ว เช่น อิหร่าน อินโดนีเซีย มาเลเซีย เป็นต้น โดยให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ในฐานะที่เป็น หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการซื้อขายน้ำมันดิบแทนโรงกลั่นน้ำมันในประเทศ โดยผ่านกระทรวงการต่างประเทศ และกรมการค้าต่างประเทศ
2. แหล่งน้ำมันดิบที่โรงกลั่นน้ำมันสามารถรับได้มี 2 แหล่ง คือ ประเทศอิหร่าน และประเทศตะวันออกไกล โดยการค้าต่างตอบแทนกับอิหร่านให้ ปตท. ดำเนินการนำเข้าน้ำมันดิบ แทนโรงกลั่นน้ำมันในประเทศ ผ่านทางคณะกรรมการร่วมทางเศรษฐกิจ เจริญทางการค้าระหว่างไทยกับอิหร่าน ส่วนการค้าต่างตอบแทน กับประเทศตะวันออกไกล ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน ฯลฯ ซึ่งเป็นประเทศที่มีการติดต่อค้าขายกันอยู่แล้ว ให้มีการซื้อน้ำมันดิบจากประเทศเหล่านี้ โดยการชำระเงินเป็น Local currency หรือใช้วิธีหักบัญชีโดยไม่ต้องชำระ เป็นเงินเหรียญสหรัฐ

1.5 การปรับปรุงปริมาณสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงของประเทศ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2540 เห็นชอบให้ลดอัตราการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิง จากอัตราเดิมเป็นอัตราใหม่ คือ น้ำมันที่จัดหาในประเทศทุกชนิด ให้ลดจากร้อยละ 5 เหลือร้อยละ 3 น้ำมันดิบที่นำเข้ามาในประเทศ ให้ลดจากร้อยละ 5 เหลือร้อยละ 3 และน้ำมันสำเร็จรูปที่นำเข้ามาในประเทศ ให้ลดจากร้อยละ 10 เหลือร้อยละ 6 และยกเว้นการสำรองน้ำมันดิบ ในส่วนที่โรงกลั่นน้ำมันจัดหา มาเพื่อใช้ในการกลั่น เพื่อส่งออกน้ำมันสำเร็จรูป โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 ธันวาคม 2540 เป็นต้นไป

ต่อมา คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2541 ได้พิจารณาข้อเสนอของผู้ค้าน้ำมัน ตามมาตรา 6 ที่ขอให้รัฐบาลพิจารณาลดอัตราการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงจากร้อยละ 3 เป็นร้อยละ 1.5 และขอให้ผ่อนผันข้อกำหนด ในประกาศกระทรวงพาณิชย์ที่กำหนดให้ผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา 6 สามารถเก็บน้ำมันดิบ หรือน้ำมันองค์ประกอบแทนน้ำมันสำเร็จรูปได้ หรือทดแทนกันได้ร้อยละ 10 และการเก็บน้ำมันสำรองทั้งน้ำมันดิบ และน้ำมันสำเร็จรูป ให้คิดตามค่าเฉลี่ยปริมาณสำรองในเดือนนั้นๆ เป็นเกณฑ์โดยคำนึงถึงระดับต่ำสุดรายวัน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้ว มีมติให้คงอัตราการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงไว้อย่างเดิม และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณาให้การสนับสนุน เพื่อผ่อน

พันธข้อกำหนดในประกาศกระทรวงพาณิชย์ ตามข้อเสนอของกลุ่มผู้ค้าน้ำมันเชื้อเพลิง ตามมาตรา 6 ต่อไป

จากการดำเนินการลดปริมาณการสำรองน้ำมันเชื้อเพลิงดังกล่าว จะช่วยลดการนำเข้าน้ำมันดิบ และน้ำมันสำเร็จรูป คิดเป็นมูลค่ารวมประมาณ 9,437 ล้านบาท/ปี ทำให้ประหยัดเงินสำรองระหว่างประเทศได้ประมาณ 236 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ/ปี และยิ่งช่วยเพิ่มสภาพคล่อง ของระบบการเงินของประเทศไทยประมาณ 11,064 ล้านบาท/ปี

2. ด้านการส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพ

2.1 การกำกับดูแลราคาน้ำมันเชื้อเพลิงและค่าการตลาด

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพช.) ได้ออกสำรวจ และกำกับดูแลราคา และค่าการตลาดน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งปรากฏว่าสถานการณ์ราคาน้ำมันในปี 2541 ตลาดน้ำมันมีการแข่งขันสูงมาก เนื่องจากมีผู้ค้าน้ำมันรายใหม่เข้าสู่ตลาดมากขึ้น ทำให้ผู้ค้าน้ำมันที่มีอยู่เดิมสูญเสียส่วนแบ่งการตลาด ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศชะลอตัว ความต้องการใช้น้ำมันของปี 2541 ลดลงประมาณร้อยละ 10 ส่งผลให้การแข่งขันรุนแรงยิ่งขึ้น โดยผู้ค้าน้ำมันได้นำนโยบายทางด้านราคา มาบริหารธุรกิจค้าปลีกน้ำมัน เพื่อหวังเพิ่มยอดขาย ให้สูงขึ้น โดยปรับราคาขายปลีกขึ้นในอัตราที่ต่ำ และต่ำกว่าผู้ค้ารายอื่นๆ และปรับราคาลดลงในอัตราที่สูงและเร็วที่สุด ทำให้ค่าการตลาดในช่วงเดือนมิถุนายน และกรกฎาคม อยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ โดยในช่วงเดือนมิถุนายน ผู้ค้าน้ำมันได้ปรับลดค่าการตลาดของตน โดยการปรับลดราคาขายปลีกลง 10-20 สตางค์/ลิตร ทั้งที่ต้นทุนจริง มีได้ลดลงแต่อย่างไร จากสภาวะการแข่งขันที่สูงมากเช่นนี้ ทำให้ผู้ค้าน้ำมันต้องไปเจรจากับโรงกลั่น เพื่อขอให้ลดราคา ณ โรงกลั่นลง อันจะส่งผลให้ราคา ณ โรงกลั่นของไทยปรับลดลงมาใกล้เคียงกับราคาส่งออกมากยิ่งขึ้น ซึ่งขณะนี้ สพช. อยู่ระหว่างดำเนินการวิเคราะห์ค่าการตลาดที่เหมาะสม

2.2 การปรับโครงสร้างราคาแก๊สปิโตรเลียมเหลว (LPG)

คณะกรรมการพิจารณานโยบายพลังงาน ได้ดำเนินการปรับโครงสร้างราคาแก๊สปิโตรเลียมเหลว เพื่อให้ราคาสะท้อนถึงต้นทุนที่แท้จริง โดยในครั้งแรกได้มีการปรับหลักเกณฑ์การกำหนดราคา ณ โรงกลั่นและราคา นำเข้าตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม 2540 เป็นต้นไป ให้อยู่ระหว่างราคานำเข้า และราคาส่งออก คือ เท่ากับราคาประกาศเปโตรมิน บวกค่าขนส่ง 30 เหรียญสหรัฐฯ ต่อตัน พร้อมกับปรับเพิ่มราคาขายส่งและขายปลีกรวมภาษีมูลค่าเพิ่มเท่ากับ 10.8077 บาท/กิโลกรัม และ 13.40 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ หรือถึงก๊าซขนาด 15 กิโลกรัม ราคาถังละ 201 บาท และครั้งที่ 2 ในช่วงปลายปี 2540 เนื่องจากราคาแก๊สในตลาดโลกได้ปรับสูงขึ้น และค่าเงินบาทได้อ่อนตัวลง คณะกรรมการพิจารณานโยบายพลังงาน จึงให้ปรับหลักเกณฑ์ราคา ณ โรงกลั่นให้สะท้อนถึงราคาส่งออก คือ เท่ากับราคาประกาศเปโตรมินไม่มีค่าขนส่ง เพื่อมิให้ผู้บริโภคต้องรับภาระ จากการปรับขึ้นราคาขายปลีกแก๊สหุงต้ม

ต่อมา ราคาแก๊สในตลาดโลกได้ปรับตัวลดลงค่อนข้างมาก คณะกรรมการพิจารณานโยบายพลังงาน จึงให้ปรับโครงสร้างราคาอีกครั้ง โดยให้ปรับหลักเกณฑ์การกำหนดราคา ณ โรงกลั่นและราคานำเข้าแก๊ส LPG เท่ากับราคาประกาศเปโตรมินบวก 15 เหรียญสหรัฐฯ ต่อตัน และให้ปรับค่าการตลาดแก๊สหุงต้มเพิ่มขึ้น 0.30 บาท/กิโลกรัม เป็น 2.6566 บาท/กิโลกรัม พร้อมทั้งให้ปรับราคาขายส่ง และขายปลีกรวมภาษีมูลค่าเพิ่มลดลง เท่ากับ 9.0777 บาท/กิโลกรัม และ 12.00 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ หรือถึงก๊าซขนาด 15 กิโลกรัม ราคาถังละ 180 บาท ตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม 2541 เป็นต้นมา

2.3 การปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง

รัฐบาลได้พิจารณาให้มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเบนซิน เพื่อลดค่าใช้จ่ายจากการเติมสารเติมแต่งที่ไม่จำเป็น การผลิตน้ำมันที่มีค่าออกเทนสูงกว่ามาตรฐาน และการใช้น้ำมันอย่างไม่มีประสิทธิภาพ โดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2540 ให้ยกเลิกการเติมสารเคลือบขี้ผึ้ง และสารทำความสะอาดหัวฉีดและลิ้นไอดี ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตน้ำมันในประเทศลงประมาณ 192 ล้านบาท/ปี และให้ลดค่าออกเทนของน้ำมันเบนซินพิเศษ จากออกเทน 97 ลดเป็น 95 และเพิ่มน้ำมันเบนซินพิเศษชนิดออกเทน 91 ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตน้ำมันในประเทศลง ประมาณ 1,777 ล้านบาท

บาท/ปี โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2541 เป็นต้นไป ซึ่งในการดำเนินการปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเบนซินดังกล่าว นอกจากจะช่วยประหยัดต้นทุนในการผลิตแล้ว ยังช่วยประหยัดเงินให้ประชาชน โดยรถยนต์ทั่วไปและรถจักรยานยนต์ 4 จังหวะ จะสามารถลดค่าใช้จ่ายลงได้ 70 สตางค์/ลิตร และสำหรับรถจักรยานยนต์ 2 จังหวะ จะสามารถลดค่าใช้จ่ายลงได้ 1.20 บาท/ลิตร

2.4 การติดตามกำกับดูแลค่าไฟฟ้า

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (สพข.) ได้ติดตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้า ขยายปลีกและขายส่ง วิธีการกำหนดค่าไฟฟ้า และสูตรการปรับอัตรา ค่าไฟฟ้าโดยอัตโนมัติ เพื่อให้อัตราค่าไฟฟ้าสะท้อนถึงต้นทุนที่แท้จริง โดยได้มีการดำเนินการดังนี้

1. โครงการศึกษาโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้า

สพข. ได้จัดทำขอบเขตการศึกษา (TOR) เพื่อให้มีการศึกษาเรื่องโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้า อีกครั้งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าใหม่ ให้สอดคล้องกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ความต้องการใช้ไฟฟ้าที่ลดลง และลักษณะการใช้ไฟฟ้าที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งปรับปรุงสูตรการปรับอัตรา ค่าไฟฟ้าโดยอัตโนมัติให้สะท้อนถึงต้นทุนที่แท้จริง ซึ่งขณะนี้ได้จัดทำร่างขอบเขตการศึกษา (TOR) แล้วเสร็จ และคาดว่าจะดำเนินการได้ในปีงบประมาณ 2542

2. การจัดสัมมนาประชาพิจารณ์

สพข. ได้วางแผนให้มีการจัดสัมมนาประชาพิจารณ์ เกี่ยวกับการศึกษาโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าตามข้อ (1) เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น และนำมาประกอบการศึกษาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยจะเริ่มสัมมนาประชาพิจารณ์ตั้งแต่เริ่มร่างขอบเขตการศึกษา และรายละเอียดของขอบเขตการศึกษา จนถึงรายงานฉบับสมบูรณ์ โดยเนื้อหาในการสัมมนา จะครอบคลุมถึงแนวนโยบายทั่วไปในการกำหนดโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้า การพยากรณ์ การใช้ไฟฟ้า การจัดทำแผนพัฒนากำลังการผลิต และแผนการลงทุนของการไฟฟ้า ฐานะการเงินของการไฟฟ้า เพื่อสร้างความเข้าใจถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการกำหนดค่าไฟฟ้า

2.5 การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับค่าไฟฟ้า

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับค่าไฟฟ้าเพื่อช่วยผ่อนคลายความเดือดร้อนให้แก่หน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน โดยได้มีการพิจารณาลักษณะการใช้ไฟฟ้าของสนามกีฬา ในสังกัดการกีฬาแห่งประเทศไทย และจัดประเภทใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะการใช้ไฟฟ้าของสนามกีฬา ซึ่งจะช่วยให้สามารถลดค่าไฟฟ้าลงได้ นอกจากนี้ ได้พิจารณาขยายระยะเวลาการชำระหนี้ค่าไฟฟ้า ให้แก่ภาครัฐกิจ และอุตสาหกรรม ที่กำหนดไว้ให้ชำระภายใน 30 วัน ขยายเป็น 60 วัน นับจากรันแฉ่งหนี้ รวมทั้ง ได้พิจารณาปรับปรุง หลักเกณฑ์การคิดค่าไฟฟ้าขั้นต่ำ เพื่อให้ผู้ใช้ไฟฟ้าสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้าลงได้ ตามระดับการผลิตที่ลดลง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจถดถอย เพื่อช่วยผ่อนคลายปัญหาการขาดสภาพคล่อง ให้แก่ภาครัฐกิจและอุตสาหกรรม

2.6 การปรับค่าไฟฟ้าตามสูตรการปรับอัตราค่าไฟฟ้าโดยอัตโนมัติ

จากการเปลี่ยนแปลงระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา ของประเทศเป็นอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ได้ส่งผลให้ราคาเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้า และราคารับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตเอกชนมี ราคาสูงขึ้น ทำให้มีการปรับค่าไฟฟ้าตามสูตร Ft เพิ่มขึ้น 16 สตางค์/หน่วย ในเดือนพฤศจิกายน 2540 กล่าวคือ เพิ่มจาก 26.73 สตางค์/หน่วย เป็น 42.40 สตางค์/หน่วย โดยค่า Ft เท่ากับ 42.40 สตางค์/หน่วย ใช้เรียกเก็บในใบ เรียกเก็บเงินค่าไฟฟ้าตั้งแต่พฤศจิกายน 2540 ถึงเดือนมีนาคม 2541 ต่อมาได้มีการปรับค่าไฟฟ้าโดยการปรับ ผ่านราคาขายเฉลี่ยตามแผน (Ppk) ในสูตรการปรับอัตราค่าไฟฟ้าโดยอัตโนมัติ เพื่อให้สอดคล้องกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ซึ่งจะทำให้ฐานะการเงินของการไฟฟ้าทั้ง 3 แห่งดีขึ้น และอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม การปรับค่า Ppk ดัง กล่าว มีผลทำให้ค่า Ft เดือนเมษายน 2541 เพิ่มขึ้นเป็น 50.45 สตางค์/หน่วย โดยใช้เรียกเก็บในใบเรียกเก็บเงินค่า ไฟฟ้าตั้งแต่เดือนเมษายน - กรกฎาคม 2541

2.7 เงื่อนไขการออกพันธบัตรในตลาดทุนต่างประเทศ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2541 อนุมัติแผนการก่อหนี้จากต่างประเทศประจำปี งบประมาณ 2541 โดยมีโครงการของ กฟผ. บรรจุไว้ในแผนฯ รวม 7 โครงการ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงการคลัง ได้เห็นชอบในหลักการให้ กฟผ. จัดหาเงินกู้ด้วยการออกพันธบัตร ในตลาดทุนต่างประเทศ ในวงเงินรวมทั้งสิ้น 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีธนาคารโลกค้ำประกันเงินต้น และกระทรวงการคลังค้ำประกันดอกเบี้ย ซึ่งจะช่วยให้ กฟผ. สามารถจัดหาเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำ มาใช้สำหรับโครงการลงทุนก่อสร้างโรงไฟฟ้า และระบบส่งไฟฟ้าของ กฟผ. ได้ ในขณะเดียวกัน กฟผ. ก็จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของธนาคารโลก คือ เงื่อนไขที่จะต้องรักษาสภาพทางการเงิน ซึ่งได้แก่ Self-financing Ratio ไม่ให้ต่ำกว่า 25% และ Debt Service Coverage Ratio ไม่ให้ต่ำกว่า 1.3 : 1 ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานของ กฟผ. มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ต่อมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2541 เห็นชอบตามผลการพิจารณาของ คณะกรรมการรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจในเรื่องดังกล่าวด้วยแล้ว และได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการศึกษาและจัดทำมาตรการต่างๆ ที่รัฐบาลสามารถดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขของธนาคารโลก ให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด และรายงานให้คณะกรรมการรัฐมนตรี ว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจและคณะรัฐมนตรี ทราบเป็นระยะ

2.8 โครงการการจัดการด้านการใช้ไฟฟ้า

การดำเนินโครงการการจัดการด้านการใช้ไฟฟ้า มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและผู้ใช้ไฟฟ้ากลุ่มต่างๆ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นมา โดยในช่วงปี 2541 มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานแต่ละโครงการ ดังนี้

1. โครงการส่งเสริมการใช้ตู้เย็นประหยัดไฟฟ้า

ได้มีการออกมาตรการบังคับให้ผู้ผลิตตู้เย็นติดฉลาก แสดงระดับประสิทธิภาพโดยคณะกรรมการ ว่าด้วยฉลากตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้ออกประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 74 (พ.ศ. 2540) โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 ทั้งนี้ กฟผ. จะสุ่มตัวอย่างสำรวจตลาด หากพบตู้เย็นยี่ห้อใดไม่ติดฉลากฯ กฟผ. จะรายงานแก่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้บริโภคเพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

2. โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องปรับอากาศประหยัดไฟฟ้า

ได้มีมาตรการจูงใจให้ผู้บริโภคซื้อเครื่องปรับอากาศที่มีขนาดตั้งแต่ 18,000 บีทียู/ชม. ขึ้นไป โดยให้เงินกู้ปลอดดอกเบี้ย 5,000 บาท สำหรับเครื่องปรับอากาศระดับประสิทธิภาพ 4 และ 10,000 กับ 20,000 บาท สำหรับเครื่องปรับอากาศระดับประสิทธิภาพ 5 และได้ดำเนินการมอบบัตรสิทธิพิเศษให้กับบริษัท ผู้ผลิตและ/หรือนำเข้าเครื่องปรับอากาศประหยัดไฟฟ้า ในช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2541 ไปแล้ว 88,640 ชุด

3. โครงการประชาร่วมใจใช้บัลลาสต์ประหยัดไฟฟ้า

เป็นการรณรงค์ให้ประชาชนเลือกซื้อและใช้บัลลาสต์เบอร์ 5 นิรภัย แทนการใช้บัลลาสต์ธรรมดา โดยกำหนดให้บริษัทที่เข้าร่วมโครงการจะต้องเป็นบริษัทที่ผลิตและ/หรือนำเข้าผลิตภัณฑ์บัลลาสต์แกนเหล็กชนิด ที่ใช้กับหลอดฟลูออเรสเซนต์ ขนาด 18 วัตต์ และ 36 วัตต์ จะต้องผ่านการทดสอบจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และได้รับการรับรองจาก กฟผ. แล้ว ซึ่งจะใช้ชื่อว่า "บัลลาสต์เบอร์ 5 นิรภัย" ขณะนี้บริษัท ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ที่ผ่านการทดสอบทั้งหมดได้แจ้งจำนวนการผลิตในปี 2541 ให้ กฟผ. ทราบ เพื่อจัดทำฉลากแสดงระดับประสิทธิภาพของบัลลาสต์เบอร์ 5 นิรภัยให้แก่บริษัทแล้ว โดยในช่วงเดือน กุมภาพันธ์-สิงหาคม 2541 จำนวนฉลากที่ กฟผ. มอบให้ผู้ผลิตที่ตอบรับผลและขอรับฉลากไปแล้ว รวมทั้งสิ้น 178,416 ชุด

4. โครงการลั่นดวงใจ ร่วมใจรักดี ร่วมประหยัดไฟ ในส่วนของหลอดตะเกียบประหยัดไฟฟ้า

ได้มีการกระจายหลอดประหยัดไฟฟ้าไปยังร้านเซเว่น อีเลฟเว่น สาขาต่างๆ โดยเริ่มวางจำหน่าย หลอดประหยัดไฟฟ้าเนชั่นแนล รุ่นใหม่ EFT 15E 67C (แสงขาว) สู่ผู้บริโภค ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 ในราคาหลอดละ 285 บาท โดยในระยะแรกมีหลอดฯ สำรองคงคลังประมาณ 80,000 หลอด และขณะนี้อยู่ ระหว่างการพิจารณาจัดจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าบ้างอีกด้วย

5. โครงการเสริมสร้างทัศนคติประหยัดไฟฟ้า

ได้มีการดำเนินโครงการห้องเรียนสีเขียว (GREEN LEARNING ROOM) โดยนำอุปกรณ์ เสริมสร้างกิจกรรมประหยัดไฟฟ้าไปติดตั้งในห้องเรียน ในโรงเรียนระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ทั่วประเทศ โดยมีเป้าหมาย 100 แห่ง ในปี 2540-2541 โดยในปี 2541 ได้มีการจัดอบรมผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนของโรงเรียนในโครงการและศึกษานิเทศก์ เพื่อให้ทราบถึง

แนวทางการดำเนินงานครบทั้ง 100 โรงเรียน ตามเป้าหมายแล้ว และได้จัดพิธีเปิดห้องเรียนสีเขียวแล้ว 15 แห่ง

6. โครงการอาคารสีเขียว

โครงการอาคารสีเขียวได้ทดลองปรับปรุงระบบไฟฟ้าแสงสว่างอาคารสำนักงานใหญ่ชั้นที่ 23 ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) โดยเปลี่ยนการใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ ขนาด 40 วัตต์ 3 หลอดต่อโคม เป็นขนาด 36 วัตต์ 2 หลอดต่อโคม และได้นำเสนอผลการดำเนินงาน ในอาคารต้นแบบดังกล่าว ให้คณะกรรมการ ของธนาคารกรุงเทพฯ พิจารณาเพื่อปรับปรุงอาคารสำนักงานใหญ่ทั้งอาคาร และสำนักงานทุกสาขาในประเทศ แล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการทำบันทึกข้อตกลง นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการให้คำแนะนำ และแก้ไขปรับเปลี่ยนระบบ ปรับอากาศที่สำนักงานใหญ่แห่งใหม่ ของการทำเรือแห่งประเทศไทย จากระบบ Air Cooled Package เป็น Air Water Chiller ซึ่งจะช่วยให้สามารถลดการใช้ไฟฟ้า จากระบบปรับอากาศได้ร้อยละ 40

นับตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปี 2536 จนถึงเดือนสิงหาคม 2541 สามารถลดกำลังไฟฟ้าลงได้ 457 เมกะวัตต์ ลดพลังงานไฟฟ้าได้ 2,143 ล้านหน่วย และลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ลงได้ 1,598,590 ตัน คิดเป็นค่ากำลังไฟฟ้าที่ประหยัดได้ 2,261.29 บาท/กิโลวัตต์ และค่าพลังงานไฟฟ้าที่ประหยัดได้ 0.4824 บาท/ กิโลวัตต์-ชั่วโมง

2.9 การดำเนินการเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน

กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานได้ให้การสนับสนุนเงินกองทุนฯ เพื่อดำเนินโครงการและกิจกรรม ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน และการนำพลังงานหมุนเวียนขึ้นมาใช้ประโยชน์ ให้แพร่หลายมากขึ้น โดยในช่วงที่ผ่านมา มีโครงการและกิจกรรมที่สำคัญๆ ดังนี้

1. โครงการไทยช่วยไทยร่วมใจประหยัดพลังงาน เป็นโครงการรณรงค์ ให้เกิดการประหยัดพลังงานระดับชาติ ที่มุ่งให้เกิดการตื่นตัว ต่อการแก้ไขวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ โดยการเสนอแนะวิธีการประหยัดพลังงาน และเรียกร้องความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สื่อมวลชน และประชาชนทุกระดับทั่วประเทศ โดยการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อทุกแขนง โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2541 เป็นต้นมา ซึ่งได้แก่ การจัดให้มีสัปดาห์ลดการสูญเสียพลังงานในอาคาร ระหว่างวันที่ 9-27 มีนาคม 2541 สัปดาห์ลดการสูญเสียพลังงานในการเดินทาง ระหว่างวันที่ 28 มีนาคม ถึง 24 เมษายน 2541 และสัปดาห์ลดการรั่วไหลไฟฟ้า และน้ำประปา ระหว่างวันที่ 25 เมษายน ถึง 6 พฤษภาคม 2541 เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปร่วมใจกันประหยัดพลังงาน และประชาสัมพันธ์ ให้ทราบถึงวิธีการประหยัดพลังงานไฟฟ้า และน้ำมันที่ปฏิบัติได้ง่ายในชีวิตประจำวัน
2. โครงการวันจุดประกายเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2541 ได้จัดให้มีการรณรงค์ให้ประชาชนทั่วไป ได้ทราบถึงผลการร่วมใจกันประหยัดพลังงานของคนทั้งประเทศ โดยทำการ ถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์และวิทยุเครือข่ายของกองทัพและ อสมท. เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนปิดไฟที่ไม่ได้ใช้ อย่างน้อยบ้านละ 1 ดวง เป็นเวลาประมาณ 12 นาที และแจ้งผลของการประหยัดพลังงานให้ประชาชนได้ทราบ ในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย ซึ่งผลปรากฏว่า สามารถลดการใช้ไฟฟ้าลงได้ประมาณ 300 เมกะวัตต์ คิดเป็นค่าเชื้อเพลิง ที่ประหยัดได้ 194,967 บาท
3. การจัดประกวดจังหวัดประหยัดพลังงาน เพื่อเป็นการสนับสนุนปีรณรงค์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานเพื่อให้เกิดการประหยัดพลังงานระดับชาติ กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานได้สนับสนุน ให้มีการจัดประกวดจังหวัดประหยัดน้ำมันและไฟฟ้า โดยจะมีการวัดตัวเลขเปรียบเทียบปริมาณการใช้ไฟฟ้า และน้ำมันของแต่ละจังหวัด ระหว่างวันที่ 7 พฤษภาคม 2541 - 7 พฤษภาคม 2542 เพื่อเปรียบเทียบว่าจังหวัดใด มีอัตราการใช้ไฟฟ้าและน้ำมันในจังหวัดของตนลดลงมากที่สุด โดยจังหวัดที่ชนะเลิศประกวดประหยัดน้ำมันและ ไฟฟ้าจะได้รับรางวัลเป็น "ศูนย์นิทัศน์พลังงานเพื่ออนาคต" จังหวัดที่ชนะเลิศประกวดประหยัดน้ำมันจะได้รับ รางวัลเป็น "เซลล์แสงอาทิตย์ติดตั้งบนศาลากลางจังหวัด" และจังหวัดที่ชนะเลิศประกวดประหยัดไฟฟ้าจะได้รับรางวัลเป็น "ห้องเรียนสีเขียว"
4. การจัดโครงการประชาสัมพันธ์และนิทรรศการการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงาน แสงอาทิตย์เพื่อสิ่งแวดล้อม กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน ได้สนับสนุนให้มีการดำเนินโครงการ ดังกล่าวในระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม - 31 สิงหาคม 2541 เพื่อรณรงค์ให้ความรู้ และแนวทางเกี่ยวกับการ ประหยัดพลังงาน รวมถึง การแสวงหาพลังงานทดแทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพลังงานแสงอาทิตย์แก่กลุ่มเป้าหมาย ระดับจังหวัด พร้อมทั้งการประชาสัมพันธ์ โครงการ

ประกวดแผนรณรงค์ การประหยัดพลังงานในระดับจังหวัด แก่ผู้บริหาร เพื่อรณรงค์การประหยัดพลังงานในทุกจังหวัด และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงาน และการแสวงหาพลังงานทดแทน

5. โครงการสวนอนุรักษ์พลังงาน เป็นการจัดสร้างสวนอนุรักษ์พลังงาน เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพลังงาน และการอนุรักษ์พลังงานแก่เด็กและประชาชนทั่วไป จัดสร้างขึ้นที่ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีลักษณะเป็นนิทรรศการถาวรกลางแจ้ง ขนาด 2,800 ตารางเมตร เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ ไฟฟ้าในการจัดแสดง มีการนำเสนอสาระในเชิงสนุกสนาน (Edutainment Museum) แบ่งเป็น 8 สถานี คือ ส่วนเตรียมชม โลกพลังงาน พลังงานที่ใช้ในปัจจุบัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากพลังงาน วิฤติพลังงานไทย พลังงานทดแทน ฉลาดใช้พลังงาน และ 1A 3R ประหยัดพลังงาน สวนอนุรักษ์พลังงานนี้ได้เปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2541 และจะเสร็จสิ้นโครงการในเดือนธันวาคม 2541 หลังจากนั้นจะมอบสวนอนุรักษ์พลังงานให้กับสำนักงานการศึกษาออกโรงเรียนต่อไป
6. โครงการส่งเสริมการใช้เซลล์แสงอาทิตย์ กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานได้ให้การสนับสนุนโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากเซลล์แสงอาทิตย์ ได้แก่
 - o โครงการสาธิตระบบผลิต และจำหน่ายไฟฟ้า จากเซลล์แสงอาทิตย์บนหลังคาบ้าน เป็นโครงการ นำร่องโครงการแรก ที่สนับสนุนเงินลงทุนร้อยละ 45.7 ของเงินลงทุนทั้งระบบ ในการติดตั้งระบบเซลล์แสงอาทิตย์ ให้ผู้สนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 10 หลัง ปริมาณไฟฟ้าที่ผลิตได้จากระบบนี้ประมาณ 3,750 - 4,500 หน่วย/ปี หรือประมาณ 300 หน่วย/เดือน ซึ่งจะช่วยเหลือการเผาไหม้เชื้อเพลิง เพื่อผลิตไฟฟ้าได้ปีละประมาณ 1,200 - 1,500 ลิตร และยังเป็น การสนับสนุนอุตสาหกรรม การผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ในประเทศไทย ให้ขยายตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการแข่งขันด้านคุณภาพ และราคาในอนาคต
 - o โครงการระบบผลิตไฟฟ้าแบบผสมผสานด้วยพลังงานสะอาด เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เป็นโครงการผลิตไฟฟ้าแบบผสมผสาน โดยติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ กังหันลม และเครื่องยนต์ ดีเซล ที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี พื้นที่รวม 2,574.64 ตารางกิโลเมตร โดยติดตั้งแผง เซลล์แสงอาทิตย์ขนาด 10.5 กิโลวัตต์ ซึ่งจะเป็นการนำพลังงานทดแทนมาใช้ประโยชน์ เพื่อลดการใช้ น้ำมัน ดีเซล และลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งน้ำมันดีเซล ไปยังเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
 - o โครงการศึกษาและวิจัยการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ในอุตสาหกรรมอบแห้งผัก เป็นโครงการ พัฒนาค้นคว้าเครื่องอบแห้งผัก ที่ใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ ร่วมกับพลังงาน ไอน้ำร้อน ที่ได้จากการเผาไหม้น้ำมันเตา ในการอบแห้งผัก เช่น กระหล่ำดอก กระหล่ำปลี ใบหอม พริก เป็นต้น เพื่อลดการใช้ น้ำมันเตา และไม่มีผลต่อสภาวะแวดล้อม ซึ่งต้นแบบที่ได้จากโครงการ จะนำไปสาธิตและเผยแพร่ในระดับอุตสาหกรรมต่อไป

3. ด้านการส่งเสริมให้มีการแข่งขันในกิจการพลังงาน

3.1 การทบทวนกฎเกณฑ์ในภาคธุรกิจยางมะตอย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาให้มีการปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจยางมะตอย ในปัจจุบันซึ่งยังขาดการแข่งขันอย่างเสรี บนพื้นฐานความเป็นธรรม เพื่ออำนวยความสะดวกในการแข่งขัน โดยพิจารณาให้มีการปรับปรุงแก้ไข ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2539 ข้อ 16 (5) เพื่อไม่ให้เกิดสภาพการผูกขาด และยกเลิกกฎระเบียบปฏิบัติของกรมทางหลวงและ หน่วยงานของรัฐ ที่กำหนดให้ผู้รับเหมาที่ประมูลงานของรัฐ หรือผู้จำหน่ายยางมะตอยให้กับรัฐ ต้องมีใบรับรอง ผลคุณภาพยางมะตอยของกรมทางหลวง และคำสั่งกรมทางหลวง ที่ 45/2539 ซึ่งกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติ งานควบคุมคุณภาพยางมะตอย ที่โรงงานเพื่อไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นการอำนวยความสะดวกในการแข่งขัน ให้กับผู้ประกอบการอย่างเป็นธรรม

3.2 การจัดตั้งบริษัทตัวกลางเพื่อบริหารงานของบริษัทโรงกลั่นน้ำมัน 2 ราย

ด้วยบริษัท โรงกลั่นน้ำมันระยอง จำกัด (RRC) ได้เสนอคำร้องให้รัฐบาลสนับสนุนแผนการจัดตั้งบริษัทตัวกลาง เพื่อบริหารงานของบริษัท สตาร์ปิโตรเลียม รีไฟน์นิ่ง จำกัด (SPRC) และบริษัท โรงกลั่นน้ำมัน ระยอง จำกัด (RRC) ทั้งนี้ เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน และเพื่อ

เพิ่มผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ของทั้ง 2 บริษัท ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้ว และมีมติเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2541 เห็นชอบในหลักการ แผนการจัดตั้งบริษัทตัวกลาง และได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาให้การสนับสนุนการรวมโรงกลั่นดังกล่าว

3.3 มาตรการส่งเสริมคลังสินค้าทัณฑ์บนทั่วไปสำหรับเก็บน้ำมัน (คสน.)

คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาข้อเสนอมาตรการส่งเสริมคลังสินค้าทัณฑ์บนทั่วไปสำหรับเก็บน้ำมัน (คสน.) ในด้านการค้าระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการประกอบกิจการคลังน้ำมัน และได้มีมติเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2541 เห็นชอบตามข้อเสนอให้คลังสินค้าทัณฑ์บน สามารถรับฝากน้ำมัน ที่ผลิตจากโรงกลั่นน้ำมันในประเทศหรือผู้นำเข้ามา เพื่อรอการส่งออกได้ และได้มอบหมายให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการได้ เช่น

1. ให้ผู้นำน้ำมันเข้ามาเก็บในคลัง คสน. ไม่ต้องเป็นผู้ค้าน้ำมันตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติ น้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2521
2. ให้ผู้ส่งออกสามารถนำน้ำมันจากโรงกลั่นไปเก็บไว้ที่คลังน้ำมันเพื่อรอการส่งออกได้ โดยได้รับการยกเว้นภาษี
3. แก้ไขปัญหาการที่ต้องแบ่งแยกพื้นที่ในคลังน้ำมันส่วนที่เป็นคลัง คสน. ของกรมศุลกากร และส่วนที่เป็นคลังน้ำมันส่งออกของกรมสรรพสามิตออกจากกัน ซึ่งทำให้ไม่คล่องตัวในการประกอบกิจการ และเป็นการลดขีดความสามารถ ของคลังน้ำมันในการรับน้ำมัน

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบกิจการคลังสินค้าน้ำมันที่มีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการนำเข้า ส่งออก การเก็บรักษาน้ำมัน และข้อมูลอื่นๆ ให้กรมทะเบียนการค้า กรมศุลกากร และกรมสรรพสามิตทราบ รวมทั้งให้กองทัพเรือ กรมตำรวจ และกรมศุลกากร จัดให้มีหน่วยงานรับข้อมูลจากคลัง คสน. เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน และปฏิบัติการป้องกัน และปราบปรามการลักลอบ นำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงให้รัดกุม

3.4 การเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในรัฐวิสาหกิจด้านพลังงาน

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2540 เห็นชอบแนวทางในการเร่งแปรรูปกิจการ ด้านพลังงาน ซึ่งประกอบด้วย การขายหุ้นของรัฐที่ดำเนินการได้เร็วในกิจการของบริษัท บางจาก ปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) หรือ บจป., บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด, บริษัท ปตท. สารวจ และผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) หรือ ปตท.สผ., และบริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน) รวมทั้ง การแปรรูป กฟผ. กฟน. กฟภ. และ ปตท. ซึ่งในส่วนของการดำเนินการขายหุ้นของรัฐที่ดำเนินการได้เร็ว ได้มีการดำเนินการดังนี้

1. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการขายหุ้นในบริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน) ร้อยละ 14.9 ให้แก่พันธมิตรร่วมทุน โดยคณะกรรมการคัดเลือกพันธมิตรร่วมทุน ได้คัดเลือกผู้เสนอซื้อหุ้น เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ซึ่งผู้ชนะการคัดเลือก คือ บริษัท China Light & Power ซึ่งเสนอราคาสูงสุดด้วยมูลค่า 239.96 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือประมาณ 9,838 ล้านบาท (อัตราแลกเปลี่ยน 40.99 บาท ต่อ 1 เหรียญสหรัฐฯ) คิดเป็นราคาหุ้น 126 บาทต่อหุ้น
2. การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ได้ดำเนินการขายหุ้นในบริษัท ปตท.สผ. จำกัด (มหาชน) โดย ปตท. ได้เปิดให้มีการซื้อขายหุ้นเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2541 ซึ่งประกอบด้วยหุ้นเดิมของ ปตท. 16.5 ล้านหุ้น และหุ้นเพิ่มทุนอีก 16 ล้านหุ้น รวมเป็น 32.5 ล้านหุ้น ซึ่งประมาณร้อยละ 92 เป็นการขายให้นักลงทุน จากต่างประเทศ โดย ปตท. ได้รับเงินจากการขายหุ้นครั้งนี้คิดเป็นเงินประมาณ 11,000 ล้านบาท หลังจากการขายหุ้น ครั้งนี้ทำให้สัดส่วนการถือหุ้นของ ปตท. ใน ปตท.สผ. ลดลงเหลือร้อยละ 60

3.5 แผนแม่บทการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจสาขาพลังงาน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2541 เห็นชอบแผนแม่บทการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจตามที่ คณะกรรมการกำกับนโยบายด้านรัฐวิสาหกิจเสนอมา โดยในส่วนของสาขาพลังงาน ประกอบด้วย การแปรรูป รัฐวิสาหกิจ 4 แห่ง คือ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) การไฟฟ้า ส่วนภูมิภาค (กฟภ.) และการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ซึ่งสามารถแยกการพิจารณาออกเป็น 3 สาขา คือ สาขาไฟฟ้า สาขาก๊าซธรรมชาติ และสาขาน้ำมัน โดยมีแนวทางการดำเนินการในแต่ละสาขา สรุปได้ดังนี้

(1) กิจการไฟฟ้า

การดำเนินการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและรูปแบบโครงสร้างของกิจการไฟฟ้าในอนาคต (Electricity Supply Industry : ESI) สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ คือ

- ระยะที่ 1 (เริ่มมีพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจบังคับใช้จนถึงปี 2544) ให้แปรสภาพ กฟผ. ทั้งหมดเป็นบริษัทจำกัด โดยเป็นหน่วยธุรกิจที่มีอำนาจบริหารงานด้วยตนเอง ดำเนินงานในรูปแบบศูนย์กำไร (Profit Centres) และให้เอกชนเข้าร่วมทุนในโรงไฟฟ้าราชบุรีภายใต้การกำกับดูแลที่เป็นธรรม โดยในระยะแรก กฟผ. จะยังคงเป็นผู้รับซื้อ/ผู้จำหน่ายไฟฟ้าหลัก
- ระยะที่ 2 (ปี 2542-2545) กฟผ. ทำหน้าที่เป็นผู้จำหน่ายไฟฟ้ากลาง (Central Supplier) และเป็นบริษัทผู้ถือหุ้นใหญ่
- ระยะที่ 3 (ปี 2545-2547 เป็นต้นไป) ในระยะยาวให้มีการแข่งขันในรูปแบบของศูนย์กลางรับซื้อไฟฟ้าแบบขายส่ง (Wholesale Power Pool) และการนำรูปแบบการแข่งขันมาใช้ในการขายปลีก (Retail Competition) โดยบริษัทผลิตไฟฟ้า (GENCOs) จะทำการประมูลเสนอราคาขายส่งไฟฟ้า ให้ศูนย์กลางรับซื้อไฟฟ้าแบบขายส่ง (Pool) ซึ่งการจ่ายไฟ จะกำหนดลำดับตามราคาประมูลต่ำสุด ตามความต้องการในช่วงเวลา นั้นๆ โดยมีหน่วยงานดำเนินกิจการไฟฟ้าอิสระ (Independent System Operator : ISO) ทำหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดลำดับการจ่ายไฟ และรับผิดชอบด้านความมั่นคงของระบบ ตลอดจนการตกลงราคาสำหรับการซื้อขายไฟฟ้า

(2) กิจการก๊าซธรรมชาติ

การดำเนินการปรับโครงสร้างกิจการก๊าซธรรมชาติในอนาคตควรปรับปรุงให้มีรูปแบบที่มีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยได้ข้อสรุปเบื้องต้นโครงสร้างกิจการก๊าซฯ ที่เป็นที่ยอมรับในหลักการแล้ว คือ

- การแยกกิจการท่อก๊าซฯ และกิจการจัดจำหน่ายก๊าซฯ ของ ปตท. ออกจากกันโดยเด็ดขาด โดยจัดตั้งเป็นรูปบริษัทจำกัดขึ้น เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและสะดวกต่อการกำกับดูแล
- การให้ผู้ผลิตสามารถขายก๊าซฯ ให้แก่ผู้บริโภคได้โดยตรง (Third Party Access) โดยใช้ บริการท่อส่งก๊าซฯ ภายใต้ข้อกำหนดและเงื่อนไขที่เป็นธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อก๊าซฯ จากผู้ผลิต ขึ้นต้น (Upstream producer) หรือเลือกซื้อจากเจ้าของกิจการท่อส่งก๊าซฯ ก็ได้

(3) กิจการน้ำมัน

ในปัจจุบันกิจการน้ำมันของประเทศไทยเป็นตลาดที่เปิดเสรีและมีการแข่งขัน โดยมี ปตท. เป็น ผู้มีบทบาทที่สำคัญในกิจการกลั่นและการค้าน้ำมัน ซึ่ง ปตท. ได้มีการลงทุนในกิจการด้านพลังงานหลายอย่าง และการถือหุ้นในโรงกลั่นน้ำมัน รวมทั้ง การร่วมทุนกับต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม การลงทุนดังกล่าวเป็นการลงทุน ที่สูงและยังไม่บังเกิดผลก่อให้เกิดการสูญเสียเงินจำนวนมาก ดังนั้น แนวทางที่เหมาะสมก็คือ ปตท. จะต้องถอนตัวออกจากการลงทุนในลักษณะดังกล่าว และนำรายได้ไปใช้ในกิจการที่ก่อให้เกิดผลคุ้มค่า โดยเฉพาะในกิจ การสำรวจก๊าซฯ และกิจการท่อ ซึ่งทางเลือกรูปแบบโครงสร้างของ ปตท. ที่เป็นไปได้มี 2 ทาง คือ การนำ ปตท. เข้าตลาดหลักทรัพย์ในรูปแบบ Holding Company และการนำกิจการ ปตท. ก๊าซ เข้าตลาดหลักทรัพย์

3.6 การรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชน (Independent Power Producer : IPP)

การรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตเอกชนในรูปแบบ Independent Power Producer (IPP) ได้มีการดำเนินการเจรจาเพื่อจัดทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่าง กฟผ. กับผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนที่ได้รับการคัดเลือกแล้วรวม 7 ราย แบ่ง เป็น การรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชน ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2539 - 2543) จำนวน 3 ราย รวม 1,750 เมกะ วัตต์ และการรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชน ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2544 - 2546) จำนวน 4 ราย รวม 4,193.5 เมกะวัตต์

จากการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว เนื่องจากมีการกู้เงินเป็นเงินตราต่างประเทศในการลงทุน คณะอนุกรรมการประเมิน และคัดเลือกข้อเสนอ จากผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชน จึงได้พิจารณาให้มี การปรับสูตรราคาซื้อขายไฟฟ้าใหม่ และปรับสัญญาซื้อขายไฟฟ้าในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับสูตรราคาตามที่ได้มีการ ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) ระหว่าง กฟผ. กับผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระทั้ง 7 โครงการไปแล้ว ซึ่ง กฟผ. ได้ ดำเนินการแก้ไขสัญญาซื้อขายไฟฟ้า กับผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระทั้ง 7 โครงการแล้ว

อย่างไรก็ตาม ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ส่งผลต่อความต้องการใช้ไฟฟ้าของประเทศที่ขยายตัวต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้มาก และส่งผลให้โครงการ IPP หลายโครงการต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ผู้ถือหุ้น โดยโครงการ IPP หลายโครงการยังคงมีปัญหาทางการเงิน ส่งผลให้การจ่ายไฟฟ้าเข้าระบบล่าช้า ออกไปอีกประมาณ 6 เดือน - 3 ปี ดังนั้น จึงได้มีการพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่ IPP โดยขอให้โครงการต่างๆ ชี้แจงความคืบหน้าของโครงการ ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินการ ตลอดจนความจำเป็นที่จะต้องเลื่อนวันเริ่มต้น การจ่ายกระแสไฟฟ้าเข้าระบบ (Commercial Operation Date : COD) ซึ่งคาดว่าจะหาข้อยุติได้ประมาณปลายเดือน กันยายน 2541

3.7 การรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก (Small Power Producer : SPP)

เนื่องจากมีผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็กที่ได้รับการคัดเลือกจาก กฟผ. แล้วประสบปัญหาในการดำเนินโครงการ คณะอนุกรรมการพิจารณานโยบายส่งเสริมผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก จึงได้พิจารณากำหนดมาตรการในการแก้ไข ปัญหา ของผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก โดยให้มีการดำเนินการแก้ไขสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่าง กฟผ. และ SPP ให้มี ความชัดเจนยิ่งขึ้น และให้ SPP ที่มีความประสงค์จะขายไฟฟ้าให้ กฟผ. เกินกว่าปริมาณพลังไฟฟ้าตามสัญญา สามารถยื่นข้อเสนอต่อ กฟผ. ได้ รวมทั้ง ให้มีการผ่อนผันคุณสมบัติของ SPP ตามที่ระบุไว้ในระเบียบการรับซื้อไฟฟ้า จากผู้ผลิตรายเล็ก

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวช่วยให้ผู้ประกอบการ SPP หลายรายไม่มีปัญหาเรื่องเงินทุน และสามารถดำเนินโครงการต่อไปได้จนแล้วเสร็จ โดยในปัจจุบัน (ณ วันที่ 27 กรกฎาคม 2541) มี SPP ลงนามในสัญญาแล้ว จำนวน 51 ราย ปริมาณพลังไฟฟ้าเสนอขาย กฟผ. 2,257.5 เมกะวัตต์ มี SPP จำหน่ายไฟฟ้าเข้าระบบแล้ว จำนวน 28 ราย กำลังการผลิตรวม 1,417.48 เมกะวัตต์

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันยังมีผู้ประกอบการ SPP บางรายยังคงมีปัญหาทางการเงินอยู่ และอาจจะ ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จตามวันเริ่มต้นจำหน่ายไฟฟ้าเข้าระบบที่กำหนดในสัญญาได้ ประกอบกับ ความต้องการไฟฟ้าในปัจจุบัน มีการขยายตัวในอัตราที่ต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้มาก ดังนั้น จึงได้มีการพิจารณาให้ ความช่วยเหลือแก่ SPP โดยขอให้โครงการ SPP ที่มีปัญหาชี้แจงความก้าวหน้าของโครงการ ปัญหาและอุปสรรค การดำเนินการ ตลอดจนความจำเป็นหากต้องเลื่อนวันเริ่มต้นจำหน่ายกระแสไฟฟ้า (Commercial Operation Date : COD) เข้าระบบ หรือบางโครงการอาจจำเป็นต้องชะลอโครงการไปก่อน ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อหา ข้อยุติแนวทางการแก้ไขปัญหาของโครงการ SPP ดังกล่าว คาดว่าจะแล้วเสร็จประมาณปลายเดือนกันยายน 2541

3.8 การแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิง

การดำเนินการแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงในช่วงที่ผ่านมาเป็นการดำเนินการ ดังนี้

1. หน่วยงานปราบปรามการลักลอบนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิง สามารถจับกุมผู้กระทำผิดในระหว่างเดือนมกราคม-สิงหาคม 2541 ซึ่งลักลอบนำเข้าและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง โดยมีขอบด้วยกฎหมายได้จำนวน 4.7 ล้านลิตร เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน 2.8 ล้านลิตร
2. ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2540 เพื่อเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในเขตต่อเนื่องให้ สามารถดำเนินการกับเรือที่มาจอดลอยลำและลักลอบนำเข้าน้ำมันได้
3. ได้มีการออกประกาศกรมศุลกากร ที่ 81/2540 เรื่อง ระเบียบเกี่ยวกับคลังสินค้าทัณฑ์บนทั่วไปสำหรับเก็บน้ำมัน ลงวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อแก้ไขปัญหาความเสี่ยงภัย ในการลักลอบนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิง
4. ได้มีการออกประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง กำหนดคุณสมบัติสารละลาย ประเภทไฮโดรคาร์บอน และระเบียบกรมสรรพสามิต ว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้สารละลาย ประเภท

ไฮโดรคาร์บอน ที่ได้รับการยกเว้นภาษี สรรพสามิตในอุตสาหกรรม เพื่อให้ครอบคลุมสารละลายทุกชนิด ที่จะใช้ปลอมปนในน้ำมันเชื้อเพลิง

5. กรมสรรพสามิตได้พิจารณาคัดเลือกคุณสมบัติของสาร Marker ที่เหมาะสมที่สุดแล้ว เพื่อเติมในน้ำมันดีเซลหมุนเร็วที่ส่งออก และในการดำเนินการเติมสาร Marker ดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้อง ดำเนินการแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการได้ต่อไป
6. ได้มีการออกมาตรการส่งเสริมคลังสินค้าทัณฑ์บนทั่วไปสำหรับเก็บน้ำมัน (คสน.) ในด้านการค้าระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการประกอบกิจการคลังน้ำมัน ในขณะที่เดียวกันก็กำหนดมาตรการป้องกันการลักลอบ นำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงให้รัดกุมยิ่งขึ้น

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

- การติดตามการแก้ไขปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อม จากโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติ จากแหล่งยาดานา

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2537 ให้บริษัท ปตท.สผ. เข้าร่วมลงทุนในโครงการสำรวจและพัฒนาก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา (YADANA) และแหล่งก๊าซฯ บริเวณใกล้เคียงในอ่าวมะตะมะ ซึ่งการรับซื้อก๊าซฯ จากแหล่งยาดานา มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง สำหรับโรงไฟฟ้าราชบุรี ของ กฟผ. โดยในการ ดำเนินการก่อสร้างโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติ จากชายแดนไทย-พม่า มายังโรงไฟฟ้าราชบุรี ต้องผ่านป่าสมบูรณ์ และบางสวนต้องผ่านชุมชน จึงได้รับการคัดค้านจากกลุ่มอนุรักษ์ กลุ่มนักศึกษา และชาวบ้านบางกลุ่ม นับตั้งแต่ต้นปี 2540 เป็นต้นมา และกระแสการคัดค้านมีมากขึ้นเป็นลำดับ

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว รัฐบาลจึงได้พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อแก้ไขปัญหากรณีโครงการท่อส่งก๊าซธรรมชาติ จากแหล่งยาดานา โดยมีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธานฯ เพื่อรับฟังข้อเท็จจริง และเสนอความเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการดังกล่าว ต่อนายกรัฐมนตรี โดยมีระยะเวลา ดำเนินการศึกษาตั้งแต่วันที่ 13-20 กุมภาพันธ์ 2541 ซึ่งภายหลังจากการรับฟังการชี้แจงและความคิดเห็นจาก ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้ว คณะกรรมการฯ ได้มีข้อเสนอแนะมาตรการ เพื่อแก้ไขปัญหาสรุปได้ดังนี้

1. **มาตรการเร่งด่วน** รัฐบาลต้องเร่งรัดให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และ ปตท. ดูแลแก้ไขความทุกข์ร้อนเฉพาะหน้า ของราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการโดยทันที
2. **มาตรการต่อเนื่อง** ประกอบด้วย การติดตามและลดผลกระทบในโครงการ มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในระยะยาว การปรับปรุงกฎหมาย ต่างๆ เพื่อให้ประชาชน ได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ในกระบวนการตัดสินใจ และการจัดวางมาตรการ เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูล เกี่ยวกับโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ ที่มีผลกระทบต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

ต่อมานายกรัฐมนตรีได้พิจารณารายงานการรับฟังข้อเท็จจริง ข้อวินิจฉัย และข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ จากคณะกรรมการฯ แล้ว มีความเห็นว่า โครงการดังกล่าวมีความเหมาะสม ที่จะดำเนินการต่อไปได้ และเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2541 ที่ผ่านมามาประเทศไทยได้เริ่มรับก๊าซฯ จากแหล่งยาดานาเข้าระบบเป็นครั้งแรก และจะใช้ระยะเวลาประมาณ 1 สัปดาห์ ในการรับก๊าซฯ จากชายแดนไทย ที่บ้านอีต่องถึงโรงไฟฟ้าราชบุรี โดยในช่วง 3-4 เดือนแรก จะมีความต้องการใช้ก๊าซฯ จากแหล่งนี้ประมาณ 5-10 ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน

5. ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศด้านพลังงาน

- การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านพลังงาน ครั้งที่ 16

คณะผู้แทนไทย ประกอบด้วย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสาริวัตต์ โพธิวิหค) และ ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน กรมอาเซียน กรมทรัพยากรธรณี การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้เข้า

ร่วมประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านพลังงาน ครั้งที่ 16 ณ ประเทศสิงคโปร์ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2541 โดยที่ประชุมได้รับทราบแผนงาน ของคณะกรรมการอาเซียนด้านปิโตรเลียม (ASCOPE) ที่จะดำเนินการ ในปี 2541 รวมทั้ง ผลการศึกษาโครงการ Trans-ASEAN Gas Pipeline และได้รับรองมติของที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านพลังงาน (SOME) ในการแปลงแผนวิสัยทัศน์อาเซียน ค.ศ. 2020 สาขาพลังงานไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง รับรองแผนปฏิบัติการของคณะทำงาน (Sub sector Network) สามด้าน คือ 1. ด้านถ่านหิน 2. ด้านการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการอนุรักษ์พลังงาน และ 3. ด้านพลังงานใหม่และพลังงานทดแทน ระหว่างปี 2542-2547 ซึ่งจะผนวกผลการดำเนินการ เป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์อาเซียน ค.ศ. 2020 นอกจากนี้ ที่ประชุมได้เห็นชอบกับ โครงการเชื่อมโยงสายส่งไฟฟ้าใหม่ 2 โครงการ คือ โครงการระหว่างประเทศไทย-ลาว และประเทศ เวียดนาม-ลาว เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายเชื่อมโยงไฟฟ้าอาเซียน (ASEAN Power grid) ตามข้อเสนอของคณะผู้ว่าการไฟฟ้าของอาเซียน (HAPUA)

กองนโยบายและแผนพลังงาน
ตุลาคม 2541